

Ο ΘΕΙΟΣ ΕΡΩΣ ΤΟΥ ΘΕΑΝΔΡΙΚΟΥ ΣΤΑΥΡΙΚΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ

Η υψίστη και εσχάτη «εν άκρα ταπεινώσει και μακροθυμία» λυτρωτική και σωστική φιλανθρωπία του Ιησού Χριστού είναι ο σταυρικός θάνατος αυτού, το μυστήριο τούτο της ανεκφράστου και απερινοήτου Θείας Οικονομίας, που καθίσταται «ες αεί» κριτήριο και κανόνας, αρχή και τέλος, απόδειξη και αλήθεια, ελπιδοφόρος βεβαιότητα και βιούμενη απολύτρωση σε σχέση προς την ακύρωση του «χρεογράφου της φθοροποιού και θανατηφόρου αμαρτίας», επειδή ακριβώς ο υψωθείς και προσηλωθείς επί του Σταυρού αναμάρτητος και φιλανθρώπως μακρόθυμος Θεάνθρωπος Κύριος της αιωνίου ζωής έσχισε οριστικώς και τελεσιδικώς, λυσιτελώς και αμετακλήτως, το «χειρόγραφο της ανομίας», γενόμενος ο όντως αληθής και κραταιός «χρεολύτης» υπέρ του πεπτωκότος και υποκειμένου στην οντολογία της φθοράς και του θανάτου, κτιστού χοϊκού γένους των βροτών.

Ο εμφιλόσοφος και θεοφόρος Πατήρ της Εκκλησίας Άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας αναφερόμενος στο λυτρωτικό μυστήριο του σταυρικού θεανδρικού θανάτου, ο οποίος κατέστη «είσοδος εις τον ουρανόν», γράφει τα εξής: *«και πρώτα μεν εδικαιωθήκαμε, διά της απαλλαγής από τα δεσμά και την ενοχή, αφού για λογαριασμό μας απολογήθηκε αυτός που δεν έκαμε καμμία αδικία με τον σταυρικό θάνατο, στον οποίο εξέτισε την ποινή για όσα τολμήματα εκάμαμε εμείς. Έπειτα δε εγίναμε φίλοι του Θεού και δίκαιοι εξ αιτίας του θανάτου εκείνου. Διότι ο Σωτήρ με το θάνατό του δεν απήλλαξε μόνο και συνεφιλίωσε με τον Πατέρα, αλλά και «μας έδωσε την εξουσία να γίνουμε τέκνα Θεού».... και με τον τρόπο αυτό ανατέλλει στις ψυχές μας τη δικαιοσύνη και την ζωή του....».*

Υπό το φώς του θεανδρικού σταυρικού θανάτου καταργήθηκε ο μεσότοιχος της προπατορικής έχθρας ανάμεσα στους ανθρώπους και τον Θεό και κατελύθη ο φραγμός της απωλείας. Ο προς το εκούσιο πάθος και τον σταυρικό θάνατο πορευόμενος εν απολύτω αγαπητική ελευθερία Θεάνθρωπος Ιησούς Χριστός συνήψε τα το πριν διεστώτα και ειρηνοποίησε «τον άνω κόσμο τοις κάτω». Ο Ιησούς Χριστός σταρούμενος υπέμεινε την του κόσμου αισχύνη γενόμενος ο ίδιος αισχύνη, ταπεινούμενος και χλευαζόμενος, υβριζόμενος και ονειδιζόμενος, αν και, όπως υπογραμμίζει ο Άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας, *«αυτός βέβαια δεν έκαμε καμμία αδικία για την οποία υπέφερε αυτά σαν ποινή, ούτε διέπραξε αμαρτία ούτε είχε κάτι επάνω του, για το οποίο θα μπορούσε ο φοβερά αναίσχυντος συκοφάντης να τον κατηγορήσει, ενώ η πληγή και η οδύνη και ο θάνατος ορίσθηκαν από την αρχή ως τιμωρία για την αμαρτία».*

Το όντως μέγα μυστήριο του θεανδρικού σταυρικού θανάτου συντελείται από τον εκουσίως και ελευθέρως, αβιάστως και αγογγύστως, προσερχόμενο να γευθεί το «πικρόν ποτήριον του θανάτου» Ιησού Χριστό, ο οποίος τελεσιουργεί το μυστήριο της σωτηρίας και απολυτρώσεως του ανθρωπίνου γένους εξ άκρας αγαπητικής βουλήσεως και θυσίας. Έθραυσε πάσα φυσική αναγκαιότητα και κτιστή νομοτέλεια αρνούμενος να σωθεί κρυπτόμενος, αλλά προαιρούμενος «θειώ έρωτι» να σώσει το πολυπόθητο και περιπόθητο «ίδιον πλάσμα» αυτού, τον άνθρωπο, φανερούμενος και σταυρικώς θανατούμενος.

Το μυστήριο του εκουσίως και ελευθέρως, αυτοθυσιαστικώς και αγαπητικώς, συντελουμένου σταυρικού θανάτου του Σωτήρος υπέρ της απολυτρώσεως από τα δεσμά της

φθοράς και του θανάτου του χοϊκού ανθρώπου και πάσης της κτιστής δημιουργίας, υπομνηματίζει ο θεόφρων Άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας, γράφοντας: *«και αν με την άδεια του ο Σωτήρ αγοράσθηκε από τους φονευτές για ολίγα μόνο χρήματα, αυτό έγινε για να γεμίσει και με αυτό πτωχεία και ατιμία. Έτσι με το ότι κατ' αρχήν επωλήθηκε υπομένοντας την τύχη των δούλων να κερδίσει την ύβρη, διότι εθεωρούσε κέρδος την για χάρη μας ατιμία, με το ότι δεν επωλήθηκε για ολίγα χρήματα να συμβολίσει ότι φθάνει στο θάνατο υπέρ του κόσμου εντελώς δωρεάν. Απέθανε εκουσίως, χωρίς να αδικήσει κανένα σε τίποτε, ούτε με τον ιδιωτικό βίο του ούτε με τη δημόσια δράση του. Έτσι εξασφάλισε στους φονευτές χάριτες πολύ ανώτερες από τις επιθυμίες και τις ελπίδες τους».*

Επί του Σταυρού ο αναμάρτητος και ανεξίκακος Χριστός ως αμνός αίρει την ανομία του κόσμου παντός και καθαιρεί το κεντρί της φθοροποιού και θανατηφόρου αμαρτίας. Γίνεται «λύτρον αντί πολλών» θυσιαζόμενος και γευόμενος τον των ανθρώπων θάνατο ως ο έσχατος των ανθρώπων και υπόδικος για τα ανομήματα του ανθρώπινου γένους. Από την θεόπνευστη γραφή του θεοκινήτου Πατρός της Εκκλησίας Νικόλαου του Καβάσιλα διδάσκεται η ανθρωπότητα ότι: *«...Κανείς δε άνθρωπος δεν υπήρχε, ο οποίος να ήταν καθαρός από ενοχή και να πάθει αυτός για χάρη των άλλων. Αφού ούτε για τον εαυτό του δεν θα αρκούσε κάποιος, φυσικά ούτε για ολόκληρο το γένος των ανθρώπων δεν θα μπορούσε να αποτίσει την επιβληθείσα ποινή, έστω και αν μπορούσε να αποθάνει χιλιάδες φορές. Τι αντάξιο θα μπορούσε να πάθει ο κάκιστος δούλος που συνέτριψε το βασιλικό άγαλμα και διέπραξε τόσο μεγάλη προσβολή; Γι' αυτό αποθνήσκει ο αναμάρτητος Δεσπότης, αφού υπέστη πολλά δεινά. Και ως άνθρωπος μεν βαστάζει τα παθήματα δίδοντας λόγο χάριν των ανθρώπων, ως Θεός δε και Δεσπότης απαλλάσσει το γένος από την ενοχή και δίδει στους δεσμώτες την ελευθερία, την οποία αυτός δεν χρειαζόταν».*

Ο θεανδρικός σταυρικός θάνατος είναι κατάργηση της δουλείας των ανθρώπων και πρόξενος της όντως εν Χριστώ ελευθερίας από τα δεσμά της φθοράς και του θανάτου. Μόνο ο θάνατος του Χριστού μπόρεσε να φέρει και να προσφέρει την αληθινή ζωή και την ευεξία στο ανθρώπινο γένος, το οποίο κατέστησε κοινωνό και μέτοχο των σταυρικών πληγών και του εξευτελισμού του μέσω της συναρμόσεως και ενώσεως των φθαρτών ανθρώπων ως ζώντων μελών του σώματός του. Στο υπερφυές σταυρικό μυστήριο του θανάτου Ιησού Χριστού αποκαλύπτεται η ολοκλήρωση της λυτρώσεως, επειδή, σύμφωνα με τον θεοφόρο μυσταγωγό Άγιο Νικόλαο Καβάσιλα, *«μόνο αυτός κατώρθωσε και τα χρεωστούμενα όλα να αποδώσει στον γεννήτορα και για την ύβρη ν' απολογηθεί, αφ' ενός με τον βίο, αφ' ετέρου με τον θάνατο. Τον θάνατο, που υπέστη επάνω στον Σταυρό χάρι της δόξας του Πατρός, τον εισέφερε ως αντίρροπο της εκ μέρους μας ύβρεως, και έτσι απέδωσε πάλι την τιμή που εμείς αφαιρέσαμε με τις αμαρτίες μας σε πραγματικά πολύ μεγαλύτερο βαθμό....».*

Ο εσταυρωμένος Χριστός είναι ο Βασιλεύς της δόξης και η Βασιλεία του δεν αποτελεί την συνήθη έκφραση της κυριάρχου κοσμικής εξουσίας αλλά της άκρας ταπεινώσεως και μαρτυρικής, κενωτικής, αυτοθυσιαστικής αγάπης. Με τον πλέον παράδοξο τρόπο ο εσταυρωμένος Σωτήρας Χριστός ανατέλλει την Βασιλεία του στον Γολγοθά και σύμφωνα με την θεοφώτιστη γραφή του θεόφρονος Αγίου Νικολάου Καβάσιλα, *«...ο τρόπος αυτός ήταν ο παραδοξότερος, διότι εχρησιμοποίησε τα αντίθετα και, για να είναι αληθινός Δεσπότης, δέχεται την φύση του δούλου και διακονεί τους δούλους μέχρι Σταυρού και θανάτου. Έτσι όμως κερδίζει τις ψυχές των δούλων και αιχμαλωτίζει αμέσως την θέλησή τους».*

Ο θεανδρικός σταυρικός θάνατος αποτελεί την απολύτως τελεία και κενωτική αγάπη του Θεού προς τον χοϊκό και φθαρτό άνθρωπο, αλλά και την αληθέστερη έκφραση και γνησιότερη έκφανση του «θείου έρωτος» του δημιουργού προς το «πάσχον ίδιον πλάσμα». Ουδεμία επί της γης ανθρώπινη φυσική αγάπη δεν μπορεί να συγκριθεί με την εσταυρωμένη αγάπη ως έκφραση και αποκάλυψη του θείου έρωτος του εσταυρωμένου Ιησού Χριστού προς τον υποκείμενο στα δεσμά της φθοράς και του θανάτου, κτιστού και φθαρτού ανθρώπου.

Ο ιερώτατος μυσταγωγός της εν Χριστώ ζωής και θεόπνευστος Πατήρ της Εκκλησίας Άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας θεολογεί περί της τελείας εσταυρωμένης εν Χριστώ αγάπης και του αποκαλυφθέντος επί του Γολγοθά κατά τον θεανδρικό σταυρικό θάνατο θείου έρωτος του φιλανθρώπου και μακρόθυμου Ιησού Χριστού προς τον πεπτωκότα άνθρωπο, γράφοντας τα κάτωθι θεσπέσια: *«όπως ακριβώς το φίλτρο φέρει σε έκσταση τους ανθρώπους που είναι ερωτευμένοι, όταν υπερβάλλει και γίνει ισχυρότερο από αυτούς που το δέχονται, κατά τον ίδιο τρόπο εκένωσε τον Θεό ο έρωσ προς τους ανθρώπους. Πραγματικά δεν καλεί κοντά του τον δούλο που αγάπησε μένοντας στον τόπο του, αλλά τον αναζητεί ο ίδιος κατερχόμενος, ο πλούσιος φθάνει στο καταγώγιο του πτωχού, προσερχόμενος μόνος του μηνύει τον πόθο και ζητεί ανταπόδοση, όταν εκείνος απαξιώσει και δεν ανταποκρίνεται, για την προσβολή δεν δυσανασχετεί όταν διώκεται, κάθεται στις θύρες. Για να δείξει τον εραστή, πράττει τα πάντα και όταν πάσχει, υποφέρει και αποθνήσκει.*

Επειδή δύο είναι οι τρόποι που δεικνύουν τον εραστή και τον κάνουν θριαμβευτή, πρώτο το να ευεργετεί τον αγαπώμενο με όλα τα επιτρεπτά μέσα και δεύτερο, όταν χρειάζεται, να προτιμά να υποφέρει δεινά για χάρη του και να πάθει. Πολύ ανώτερο δείγμα φιλίας από το πρώτο είναι το δεύτερο.

Στο Θεό όμως αυτό δεν ήταν δυνατό, διότι είναι απαθής απέναντι σε όλα τα κακά, αλλά ως φιλόανθρωπος που είναι, μπορεί μεν να ευεργετήσει τον άνθρωπο, δεν μπορεί όμως καθόλου να ανεχθεί να πλήττεται για χάρη του και να υποφέρει πάσχοντας. Και το μεν φίλτρο του ήταν απέραντο, το σημείο δε με το οποίο θα εκδηλώνονταν δεν υπήρχε, από το άλλο μέρος όμως έπρεπε να μην αποκρύπτει ότι αγαπά σφοδρώς, αλλά να μας δώσει δείγμα της μεγίστης αγάπης και να μας δείξει ότι αγαπά με τον θερμότερο έρωτα. Τότε λοιπόν μηχανεύεται αυτή την κένωση και της πραγματοποιεί δημιουργώντας τις προϋποθέσεις με τις οποίες θα μπορούσε να γίνει ικανός να πάθει δεινά και να αισθανθεί οδύνη. Έτσι, αφού με τα δεινά τα οποία υπέφερε, έπεισε ότι αγαπά δυνατά, επέστρεψε κοντά του αυτόν που απέφευγε τον αγαθό επειδή ήταν πεπεισμένος ότι εμισείτο υπ' αυτού.

Το πρωτοφανέστερο απ' όλα είναι, ότι δεν υπέμεινε μόνον όταν έπασχε τα μεγαλύτερα δεινά και απέθνησκε από τις πληγές, αλλά ότι και όταν ανεβίωσε και ανέστησε από την φθορά το σώμα, διατηρεί ακόμη αυτές τις πληγές, φέρει στο σώμα του τις ουλές και στους οφθαλμούς των αγγέλων παρουσιάζεται με αυτές, και θεωρεί αυτό το πράγμα στόλισμα και χαίρεται δεικνύοντας ότι έπαθε δεινά.

Ενώ δε απέρριψε όλα τα άλλα στοιχεία του σώματος και κατέχει σώμα πνευματικό, και δεν του έμεινε τίποτε από τα σωματικά, ούτε βάρος ούτε πάχος ούτε άλλο πάθος, δεν απέβαλε εντελώς τα τραύματα ούτε επούλωσε τελείως τις πληγές, αλλά από την αγάπη του προς τον άνθρωπο εθεώρησε σωστό να τις ανεχθεί διότι με αυτές ανεύρε τον χαμένο, κτυπώμενος συνέλαβε τον αγαπημένο.

Αλλιώς πώς θα ήταν φυσικό να διατηρούνται ακόμη τα ίχνη των πληγών σε σώμα αθάνατο, τα ίχνη που μερικές φορές η τεχνική και η φύση εξαφανίζει ακόμη και σε θνητά και φθαρτά σώματα; Αλλά, όπως φαίνεται, επιθυμία του ήταν να πονέσει για μας πολλές φορές. Επειδή όμως αυτό δεν ήταν δυνατό, αφού το σώμα του διέφυγε μιά για πάντα την φθορά και συγχρόνως ελπιείτο τους ανθρώπους οι οποίοι θα τον χτυπούσαν.

Γι' αυτό θεώρησε ορθό να διατηρήσει στο σώμα τα σημεία της θανατώσεως και να συνυπάρχει πάντοτε με τους τύπους των τραυμάτων, με τους οποίους εχαράχθη μία φορά όταν εσταυρώθη, για να φανερώνεται από μακριά ότι εσταυρώθη και εκεντήθη στην πλευρά για χάρη των δούλων, ώστε να είναι κι αυτά στόλισμα στον Βασιλέα μαζί μ' εκείνη την απερίγραπτη ακτίνα.

Τί μπορούσε να εξισωθεί με αυτό το φίλτρο; Τί αγάπησε τόσο πολύ άνθρωπος; Ποιά μητέρα τόσο φιλόστοργη ή πατέρας τόσο φιλότεκνος; Ποιός ερωτεύθηκε κάποιον από τους κομψευόμενους τόσο μανιωδώς, ώστε όχι μόνο να ανέχεται να κτυπάται από τον αγαπημένο για την αγάπη του, όχι μόνο να διατηρεί την αγάπη προς τον αγνώμονα, αλλά και να θεωρεί πολύτιμα αυτά τα τραύματα; Τα τραύματα εν τούτοις είναι δείγματα προσώπου που όχι μόνο αγαπά, αλλά και τιμά ιδιαίτερος, εάν βέβαια είναι υψίστη τιμή τούτο, το να μη εντρέπεται ούτε για τις ασθένειες της φύσεως, αλλά να έχει καθήσει επάνω στο βασιλικό θρόνο με τους μάλωπες που εκληρονόμησε εξ αιτίας της ασθενείας της φύσεως. Και δεν καταξίωσε τόσων τιμών μόνο την καθολική ανθρώπινη φύση, περιφρονώντας τα άτομα, αλλά προσκαλεί όλους σ' αυτό το βασιλικό διάδημα. Τους απήλλαξε από την δουλεία και τους έκαμε υιούς, άνοιξε σε όλους τον ουρανό, αφού υπέδειξε τον δρόμο και τον τρόπο της πτήσεως προς τα άνω και έδωσε πτερά, και δεν αρκέσθηκε σ' αυτά, αλλά και μόνος του τους καθοδηγεί, τους ενισχύει και τους παρακινεί όταν ραθυμούν...».

Ο σταυρικός γολγοθάς λοιπόν είναι ο θρόνος του παμβασιλέως Χριστού και συνάμα ο τάφος του θανάτου, τον οποίο κεντρίζει ο ζωοποιός Σταυρός του Κυρίου. Ο Σταυρωθείς Θεάνθρωπος Χριστός αφάνισε την πονηρία από την ανθρώπινη φύση και ανέδειξε αήττητο τον άνθρωπο από κάθε αμαρτία. Η τυραννία αμέσως διαλύθηκε όπως μία ακρόπολη που διά μιάς γκρεμίζεται και πέφτει κάτω. Ό,τι κακό είχαμε προς τον τύραννο και εξαιτίας του μας κυβερνούσε, τώρα πλέον τίποτα δεν απέμεινε.

Η απολύτως τελεία, άναρχη και ατελεύτητη, απροϋπόθετη και θεοειδής άκτιστη αγάπη του Ιησού Χριστού για τον πεπτωκότα χοϊκό άνθρωπο είναι συνυφασμένη οντολογικά με την θεανδρική σταυρική θυσία του. Περί αυτής ο θεοκίνητος Άγιος Νικόλαος ο Καβάσιλας γράφει τα κάτωθι: «Ο Χριστός ήταν αληθινός και αναμάρτητος άνθρωπος. Δεν σφαγιάσθηκε μόνον εκουσίως, αλλά αφότου εγεννήθη και εισήλθε σ' αυτόν τον βίο, είχε ως σκοπό να θυσιαστεί.

Ωστε ήλθε ως δώρο για τον Θεό, ως ιλαστήριο για τους ανθρώπους και ευθύς αμέσως προετοιμάσθηκε για την θυσία. Όπως μία φιλόστοργη μητέρα που ευχαρίστως προκινδυνεύει για το αγαπημένο παιδί της και με χαρά δέχεται την πληγή στο απλωμένο προστατευτικό χέρι της από το βέλος που πέφτει επάνω στον υιό της. Παρομοίως και ο Χριστός υπέφερε και τα εναντίον μας ριγμένα βέλη τα ανέπαυσε στα μέλη του δικού του σώματος ώστε να πονέσει μεν ο ίδιος, δίχως να έχει σχέση με πόνους και να παραμείνουμε εμείς έξω από κάθε κακό».

Η άφατος φιλανθρωπία και άμετρος μακροθυμία του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού εκπληρούνται στην απόλυτη πληρότητά τους κατά την υπέρτατη σταυρική θυσία του

Γολγοθά. Ο δε θείος έρωσ είναι οντολογικά συνυφασμένος με τον θεανδρικό σταυρικό θάνατό του στον οποίο επαληθεύονται τα ρήματα του Σωτήρος: «*Καγώ εάν υψωθώ εκ της γης, πάντας ελκύσω προς εμαυτόν*». Τούτο ελέχθη και εξεπληρώθη εν Χριστώ σταυρωθέντι για την σωτηρία του γένους των βροτών και από τον θεανδρικό σταυρικό θάνατο του Σωτήρος και Λυτρωτού η ζωή εκ του τάφου ανέτειλε και καταυγάζει τα πρόσωπα των ανθρώπων.